

Otto Tausk
chef-dirigent

Beethoven Symfonie nr. 1

vrijdag 11.09.2020 t/m zondag 13.09.2020

Otto Tausk dirigent
Ralph van Raat piano

 Musis Parkzaal | Arnhem
De Vereniging | Nijmegen
Muziekcentrum | Enschede

programma

Joep Franssens
(1955 -)

Pianoconcert
(Wereldpremière gereviseerde versie)

Ludwig van Beethoven
(1770 - 1827)

Symfonie nr. 1 in C, opus 21
Adagio molto - Allegro con brio
Andante cantabile con moto
Menuetto: Allegro molto e vivace
Finale: Adagio - Allegro molto e vivace

phion

Orkest van
Gelderland
& Overijssel

toelichting

Wat een feest zou het zijn om terug te gaan in de tijd en een repetitie voor de première van de *Eerste Symfonie* van **Ludwig van Beethoven** mee te maken. De verbijstering op de gezichten van de orkestleden moet groot zijn geweest. Beethoven breekt in zijn eerste symfonische poging met een aantal tradities. Vooral het hoge tempo in het menuet zal bij de musici voor opgetrokken wenkbrauwen hebben gezorgd.

De Duitse componist presenteerde zich op 2 april van het jaar 1800 voor het eerst met symfonisch werk aan het Weense publiek. Behalve eigen composities stonden er ook werken van Haydn en Mozart op het programma, waarmee Beethoven zich tegelijkertijd een hoeder van de traditie betoonde. Zijn *Eerste Symfonie* is hoorbaar op deze traditie gebouwd, maar de componist laat daarbij wel een eigen gezicht zien.

Het zijn vooral de sfeer en de melodische opbouw die aan voorgangers doen denken, waarbij Beethoven ook in orkestbezetting aansluit op de latere werken van bijvoorbeeld Haydn en Mozart. Het laatste deel lijkt met zijn zonnige karakter zo uit een symfonie van Haydn te zijn weggelopen. Voor de elegantie en noblesse van deel twee zou zomaar Mozart kunnen hebben getekend.

De verschillen zijn echter interessanter. Zo opent de componist het werk met drie dissonante akkoorden die weliswaar braaf oplossen, maar in geen van de drie gevallen in de hoofdtoonsoort van het werk. Niets bijzonders in onze oren, maar voor tijdgenoten was dit ongehoord. Verder is het eerste deel geheel volgens de regels. Op de langzame inleiding volgt een

vertrouwde sonatevorm waarin zoals gebruikelijk twee contrasterende thema's worden voorgesteld. Deze thema's worden in de zogenoemde doorwerking van verschillende kanten belicht en de componist sluit af met triomfantelijk trompetgeschal.

Voor langzame delen in een symfonie is de vorm van een aria populair. Daar wijkt Beethoven vanaf. Hij giet zijn *Andante cantabile con moto* in een verkorte sonatevorm en heeft duidelijk plezier in een fugatisch spelletje waarin de thema's vlot van stem naar stem springen. Een opvallende rol is weggelegd voor de paukenist die het spel ritmisch ondersteunt.

Beethoven heeft de titel Menuetto behouden, maar hij jaagt er als een frisse wind doorheen.

Deel drie brengt de ware revolutie. Deze plek is gebruikelijk ingeruimd voor een statig menuet. Beethoven heeft de titel *Menuetto* behouden, maar hij jaagt er als een frisse wind doorheen. Scherpe accenten en grote contrasten breken in vliegende vaart de formaliteit van de hoofse dans tot de grond toe af. Hier spreekt het inzicht van een genie. Het vierde deel is één grote glimlach die doorbreekt wanneer de luisteraar doorkrijgt dat hij met de traag haperende opening bij de neus is genomen.

Bij de première van Beethovens *Eerste Symfonie* presenteerde de componist tevens zijn *Eerste Pianoconcert*. In het concert van vandaag wordt het werk eveneens door een pianoconcert vergezeld. Het *Piano Concerto* van de Nederlandse componist **Joep Franssens** beleefde zijn première in 2015. In deze Phion-serie wordt het voor het eerst in een ingrijpend gereviseerde versie gepresenteerd.

‘Ondanks de succesvolle première rezen bij mij in de weken daarna de twijfels,’ licht Joep Franssens zelf toe. ‘De orkestklank was nog te dik en de pianopartij moest meer een eigen gezicht krijgen. Ik had balans en harmonie tussen orkest en solist nagestreefd, maar vond naderhand dat dit niet voldoende gelukt was. In 2016 ging een grondige revisie van start en die is nu afgerond. Zo’n revisie is een proces waar je niet continu mee bezig bent. Problemen lossen zich in de loop van de tijd op, zoals een druppel een steen uitholt. Ik schaaf vaker aan composities en ben nu eenmaal een ‘langsleutelaar’. Zoiets kun je maar het beste van jezelf accepteren.’

Franssens heeft als componist een geheel eigen idioom. Soms wordt daar een omschrijving als ‘nieuwe spiritualiteit’ aan verbonden. Zelf zegt hij: ‘Ik schrijf geen toekomstmuziek, ik wil nú communiceren. De drijfveer voor mijn muziek komt uit het hart, eerlijk en puur.’ Feit is dat het publiek zijn werk omarmt. Dat bleek onder andere bij goed ontvangen uitvoeringen van zijn *Bridge of Dawn deel 2* door het Orkest van het Oosten in 2013.

Traditie en voorbeelden van meesters uit vroeger tijden spelen in het werk van Franssens een rol als toetssteen en bron van inspiratie. Dat geldt in hoge mate ook voor het pianoconcert. ‘De grote soloconcerten uit de romantische traditie liggen me niet zo. Die polarisatie tussen solist en orkest en het op de voorgrond zetten van het ego. Het is allemaal een beetje ‘narrow minded’. Ik zou nooit aan een pianoconcert hebben gedacht wanneer Ralph van Raat me er niet om had gevraagd. Hij vond mijn lyrische schrijfwijze bij uitstek geschikt voor het genre.

‘Ik schrijf geen
toekomstmuziek, ik wil
nú communiceren.
De drijfveer voor mijn
muziek komt uit het hart,
eerlijk en puur.’

Joep Franssens

Jarenlang heb ik de boot afgehouden, tot ik de clavecimbelconcerten van Bach beluisterde. Bij hem hoorde ik de mogelijkheden voor eenheid en emancipatie.’

In de afgeslankte versie van zijn *Piano Concerto* hoopt Joep Franssens een vergelijkbare harmonie tussen orkest en solist bereikt te hebben. ‘De orkestbezetting is ook nog eens vergelijkbaar met die van de symfonie van Beethoven, een mooi toeval. Ik voel me thuis bij zo’n compositie uit het ijzeren repertoire. Het matcht goed met mijn werk.’

Nick Moritz

fotografie: Sarah Wijzenbeek

biografie Otto Tausk

'Het Koninklijk Concertgebouworkest toverde wolken van vloeiend zijden klanken in elk dynamisch bereik. Al deze extreme contrasten werden met grote precisie bijeengebracht en samengebaldd door Otto Tausk'. Dit citaat uit een recensie van Olga de Kort in Bachtrack geeft wel aan dat deze Nederlandse dirigent zich kan meten met de top van de wereld.

Tausk studeerde eerst viool bij Viktor Liberman en daarna orkestdirectie bij Jonas Aleksa, Kenneth Montgomery en Jurjen Hempel. Hij begon zijn carrière als assistent bij het Rotterdams Philharmonisch Orkest onder Valery Gergjev. Daarna was hij chef-dirigent bij Holland Symfonia en het Tonhalle & Operntheater en Sinfonieorchester Sankt Gallen in Zwitserland. Sinds 2018 is hij chef-dirigent van het Vancouver Symphony Orchestra. Otto Tausk is een veelgevraagd gastdirigent bij alle grote orkesten van Australië, en in Europa onder meer bij: Zweden, Spanje, Duitsland, Italië, Rusland, Noorwegen en Engeland. Zo leidde hij o.a. het Deens Nationaal Symfonieorkest, het Los Angeles Philharmonic Orchestra, het Mariinsky Orkest en vrijwel alle Nederlandse orkesten waaronder het Koninklijk Concertgebouworkest. Vorig jaar maakte Tausk zijn

debuut tijdens de wereldberoemde concertserie The Proms in de Royal Albert Hall in Londen met Strauss: Ein Heldenleben.

Ook bij Phion en zijn voorlopers heeft hij de afgelopen jaren diverse succesvolle concerten geleid. In ons land werd hij een tv-persoonlijkheid toen hij enkele jaren juryvoorzitter was van het populaire talentenprogramma Maestro. Als operadirigent heeft Otto Tausk veel bekendheid gekregen. In het theater van Sankt Gallen leidde hij naast vele nieuwe producties én een aantal wereldpremières, ook het grote operapertoire. Daarnaast dirigeerde hij onder meer bij de Oper Köln en De Nationale Opera in Amsterdam. Daar zal hij dit seizoen de wereldpremière verzorgen van Upload, de nieuwste opera van Michel van der Aa. Otto Tausk heeft diverse cd's op zijn naam staan. Daaronder een opname met werk van Prokofjev die hij samen met violiste Rosanne Philippens en het orkest van Sankt Gallen maakte en die door BBC Music Magazine Concerto in 2018 werd uitgeroepen tot cd van de maand.

Met ingang van seizoen 2020-2021 is Otto Tausk benoemd tot chef-dirigent van Phion, Orkest van Gelderland en Overijssel.

biografie Ralph van Raat

'Ik zie het als mijn roeping om het concertpubliek via mijn uitvoeringen van moderne muziek in welke stijl dan ook, te overtuigen van de grootsheid van deze muziek.'

Woorden van pianist Ralph van Raat (1978) die al sinds zijn veertiende warm pleitbezorger is van hedendaagse muziek. Zijn pianostudie volgde hij bij Ton Hartsuiker en Willem Brons, bij wie hij met de grootste lof zijn diploma behaalde. Ook studeerde hij musicologie, dat hij cum laude afsloot. Hij won diverse prijzen, waaronder in 1999 het Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours. Sinds 2003 is hij door de befaamde pianobouwer benoemd tot Steinway Artist, een titel die hij deelt met exclusieve artiesten als Vladimir Horowitz, Alfred Brendel en Lang Lang.

Ralph van Raat is een van de meest gevraagde pianisten van ons land en geeft wereldwijd concerten en recitals. In Het Concertgebouw en het Muziekgebouw aan 't IJ had hij zijn eigen concertseries, evenals een eigen serie op Radio 4. In 2015 speelde Ralph van Raat de première van het *Pianoconcert* van Joep Franssens. Inmiddels heeft hij diverse cd's uitgebracht met werk van onder anderen Tavener, Andriessen en Adams. Enkele daarvan behoren tot de best verkochte cd's met hedendaagse pianomuziek en werden bekroond door vakbladen als Gramophone en Luister. Veel componisten, onder wie Kurtág, Rzewski en Pärt schreven muziek voor hem. Alweer enkele jaren is hij docent hedendaagse pianomuziek aan het Conservatorium van Amsterdam.

voorheen
Het Gelders
Orkest / Orkest
van het Oosten

beleef

Binnenkort in de concertzaal

Nieuwsgierig wat er binnenkort speelt?

Kijk ook op [phion.nl](https://www.phion.nl)

Mozarts Violoconcert met Soyoung Yoon

Enschede Muziekcentrum	18.09
Nijmegen De Vereeniging	24.09
Arnhem Muis	25.09
Apeldoorn Orpheus	26.09

Haydn & Mozart met Alexei Ogrintchouk

Ede Cultura	25.09
Arnhem Muis <i>zondagochtendconcert</i>	27.09
Zutphen Theater Hanzehof	03.10
Raalte HOFtheater	04.10

Classsh

Deventer Deventer Schouwburg	01.10
Enschede Muziekcentrum	02.10
Nijmegen De Vereeniging	08.10
Zwolle Theater De Spiegel	09.10
Apeldoorn Orpheus	10.10